Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000448

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 04-03-2026

Статус: Наказ про видачу диплома

Реквізити наказу МОН / наказу закладу: Наказ НУБіП України № 1157 "С" від 29.04.2026 року

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заніздра Артур Сергійович
2. Artur S. Zanizdra

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 076

Назва наукової спеціальності: Підприємництво та торгівля

Галузь / галузі знань: управління та адміністрування

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Дата захисту: 10-04-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 186

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 71.29, 71.01.61, 72.13.31, 72.15.57, 72.25.35

Тема дисертації:

1. Організація біржової торгівлі деривативними контрактами в Україні
2. Organization of derivatives contracts' exchange trading in Ukraine

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене формуванню науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо удосконалення біржової торгівлі деривативними контрактами в Україні в контексті зростання геополітичної нестабільності та глобальних цінових ризиків. Встановлено наявність неоднозначності у еволюції трактування поняття «деривативний контракт» у зарубіжних та вітчизняних наукових джерелах, тому запропоновано виокремлювати біржові деривативні контракти та позабіржові, що дозволить проводити їх чіткий поділ за сферою торгівлі на організованих (біржових майданчиках) і позабіржових ринках, а також більш глибше виокремити ознаки, які їх відрізняють. Сформовано авторський підхід до трактування поняття «біржовий деривативний контракт», під яким пропонується його трактування, як строкової угоди, яка відповідає визначеним правилами біржової торгівлі ознакам (специфікаціям) або необхідним стандартизованим параметрам для забезпечення обігу на біржах, а також передбачає купівлю-

продаж базових активів із можливістю здійснювати майбутню поставку або фінансові розрахунки з обов'язковим використанням системи клірингових розрахунків. Здійснено послідовний і ґрунтовний аналіз основних ознак, які дозволяють провести системну диференціацію наявних видів деривативних контрактів, окреслено взаємозв'язок між біржовими та позабіржовими деривативами у контексті забезпечення стандартизації параметрів біржових деривативних контрактів, необхідних для розроблення специфікацій, що дало можливість виявити особливості зарубіжного досвіду та запропонувати шляхи імплементації наявних підходів у вітчизняну практику організованих товарних ринків. У дисертації досліджено світову практику розроблення специфікацій ф'ючерсних контрактів і встановлено, що кожна провідна товарна біржа у світі має свій підхід до розроблення специфікацій, які враховували наявний досвід ф'ючерсної торгівлі провідних країн світу, а також специфіку роботи вітчизняних спотових ринків. У результаті проведеного порівняльного аналізу наявних специфікацій ф'ючерсних контрактів на сільськогосподарські активи, а саме на кукурудзу та пшеницю двох провідних бірж світу Чиказької біржі CME Group та Європейської біржі Euronext розроблено організаційні моделі специфікацій ф'ючерсних контрактів на кукурудзу та пшеницю, які можуть бути адаптованими для біржової торгівлі на вітчизняних організованих товарних ринках у післявоєнний період. Запропоновано авторський концепт використання трьох видів специфікацій ф'ючерсних контрактів на вітчизняних товарних біржах, які видозмінені за стандартним розміром – 50 метричних тон (європейський аналог) та менші за розмірами контракти – міні (10 т), а також макро – (1 т). Зазначено, що на початковому етапі вітчизняні учасники біржової торгівлі не потребують запровадження деривативних контрактів з поставкою сільськогосподарської продукції, що втрачає актуальність у майбутньому. У зв'язку з цим, на вітчизняних товарних біржах запропоновано використання організованої торгівлі деривативними контрактами на сільськогосподарську продукцію розрахункового типу стандартизованої форми. Встановлено, що деривативні контракти відіграють ключову роль у забезпеченні прогнозування майбутньої цінової кон'юнктури на ринках базових активів через ведення історичного базису. Доведено наявну тісноту зв'язку між ф'ючерсними цінами різних біржових майданчиків. Отримані результати надали підстави обґрунтувати методичні підходи щодо використання ф'ючерсних цін не тільки для прогнозування світової цінової кон'юнктури, а також для формування стратегій продажів, хеджування цінових ризиків та оптимізації управлінських рішень учасниками ринків сільськогосподарської продукції в Україні. На основі виявленої кореляційної залежності вітчизняних експортних цін на кукурудзу та пшеницю з цінами американського та європейського ф'ючерсного ринків визначено наявність більш тісного зв'язку саме з європейськими ф'ючерсними цінами. Враховуючи тісноту кореляційного зв'язку вітчизняної експортної ціни на кукурудзу з ф'ючерсними цінами чиказької та європейської бірж підібрано модель прогнозування вітчизняної експортної ціни FOB на основі використання кореляційно зв'язку, яка надає можливість стверджувати про важливість використання ф'ючерсних цін у прогнозуванні вітчизняних спотових цін на сільськогосподарську продукцію.

2. The dissertation research is devoted to the formation of scientific and methodological approaches and practical recommendations for improving derivative's exchange trading in Ukraine in the context of growing geopolitical instability and global price risks. The object of the thesis is the organizational and economic processes of derivative contract's exchange trading in Ukraine. The existence of ambiguity in the evolution of the «derivative contract» concept interpretation in foreign and domestic scientific sources has been established, therefore it is proposed to distinguish exchange-traded derivative contracts and over-the-counter derivative contracts, which will allow for their clear division by the scope of trade on organized (exchange platforms) and over-the-counter markets, as well as to more deeply distinguish the features that distinguish them. An author's approach to the interpretation of the concept of «exchange-traded derivative contract» has been formed, under which its interpretation is proposed as a term agreement that meets the characteristics (specifications) or the necessary standardized parameters to ensure circulation on exchanges, and also provides for the purchase and sale of underlying assets with the possibility of future delivery or financial settlements with the mandatory use of the clearing settlement system. A consistent and thorough analysis of the main features that allow for a systematic differentiation of existing types of derivative contracts was carried out, the relationship between exchange-traded and over-the-counter derivatives was outlined in the context of ensuring the standardization of the parameters of exchange-traded derivative

contracts necessary for the development of specifications, which gave us the opportunity to identify the peculiarities of foreign experience and propose ways to implement existing approaches in the domestic practice of organized commodity markets. The dissertation examines the world practice of developing specifications for futures contracts and establishes that each leading commodity exchange in the world has its own approach to developing specifications, which took into account the existing experience of futures trading in leading countries of the world, as well as the specifics of the operation of domestic spot markets. As a result of the comparative analysis of the existing specifications of futures contracts for agricultural assets, namely for corn and wheat, of the two leading exchanges in the world, the CME Group and the Euronext, organizational models of specifications of futures contracts for corn and wheat have been developed, which can be adapted for exchange trading on domestic organized commodity markets in the post-war period. The author's concept of using three types of specifications of futures contracts on domestic commodity exchanges, which are modified by the standard size – 50 metric tons (European analogue) and smaller contracts – mini (10 tons), as well as macro – (1 ton), is proposed. It is noted that at the initial stage, domestic participants in exchange trading do not need to introduce derivative contracts for the supply of agricultural products, which will lose relevance in the future. In this regard, the use of organized trading in derivative contracts for agricultural products of a settlement type of standardized form has been proposed on domestic commodity exchanges. It has been established that derivative contracts play a key role in ensuring the forecasting of future price conditions in the underlying asset markets through the maintenance of a historical basis. It has been proven that there is a close connection between futures prices of different exchange platforms. The results obtained provided grounds to substantiate methodological approaches to the use of futures prices not only for forecasting the world price situation, but also for the formation of sales strategies, hedging price risks and optimizing management decisions by participants in agricultural markets in Ukraine. Based on the revealed correlation dependence of domestic export prices for corn and wheat with prices on the American and European futures markets, it was determined that there is a closer connection with European futures prices. Taking into account the close correlation between the domestic export price for corn and futures prices on the Chicago and European exchanges, a model for forecasting the domestic FOB export price was selected based on the use of a correlation relationship, which makes it possible to assert the importance of using futures prices in forecasting domestic spot prices for agricultural products.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Dibrova A., Ilchuk M., Konoval I., Androsovych I., Zanizdra A. State support for agriculture in Ukraine in the post-war period. Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal. 2023. Vol. 9 (3). P. 49–76.
- Ilchuk M., Kyrychenko A., Tomashevska O., Zanizdra A., Zanizdra A. Development of wholesale trade in food goods on the domestic market of Ukraine in the conditions of martial law. Science and Innovation. 2025. Vol. 22 (3). P. 67–85.
- Заніздра А. С. Види та класифікаційні ознаки деривативних контрактів. Інфраструктура ринку. 2024. № 77. С. 112–116.
- Заніздра А. С. Тенденції розвитку міжнародної біржової торгівлі деривативними контрактами в умовах глобалізації. Економічний простір. 2025. Вип. 199. С. 39–44.

- Ільчук М. М., Заніздра А. С. Сутність та класифікація деривативних контрактів на організованих товарних ринках. Інфраструктура ринку. 2023. № 72 С. 40–44.
- Заніздра А. С. Організаційно-економічні засади розвитку вітчизняної біржової торгівлі деривативними контрактами у післявоєнний період. Економіка та суспільство. 2025. № 79.

Наукова (науково-технічна) продукція: удосконалення методичних підходів до біржової торгівлі деривативними контрактами в україні у післявоєнний період, що дозволить підвищити ефективність роботи вітчизняних організованих товарних ринків та ринків капіталу та забезпечить економічне зростання для вітчизняних суб'єктів ринку

Соціально-економічна спрямованість: обґрунтування рекомендацій щодо удосконалення біржової торгівлі деривативними контрактами в україні в умовах післявоєнного відновлення вітчизняної економіки

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0120U105578

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ільчук Микола Максимович
2. Mykola M. Ilchuk

Кваліфікація: д. е. н., професор, член-кор., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5129-6110

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шпикуляк Олександр Григорович
2. Oleksandr H. Shpykuliak

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5257-5517

Додаткова інформація: scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57211475878; webofscience.com/wos/author/record/1965812

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

Код за ЄДРПОУ: 00496805

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Башлай Сергій Вікторович
2. Serhii V. Bashlai

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.04.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2247-5440

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шеленко Діана Іванівна
2. Diana I. Shelenko

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9214-7258

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Карпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яворська Валентина Олександрівна

2. Valentyna O. Yavorska

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.07.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2513-8431

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Радько Віталій Іванович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Радько Віталій Іванович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Боярчук Сергій Васильович
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна